

รายงานผลการสำรวจแหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ตำบลปักดอง อำเภอบางบาล จังหวัดสุรินทร์

โดย
กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

รายงานผลการสำรวจแหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดง
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

โดย
กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

รายงานผลการสำรวจโบราณสถาน/แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ตำแหน่งที่ตั้ง

เพิงผาเขียน ตั้งอยู่บนเขาพนมดบ ใน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นเพิงผาขนาดใหญ่ หันไปทางทิศใต้ มีความกว้างประมาณ 100 เมตร

พิกัดทางภูมิศาสตร์

เพิงผาเขียน ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของเขพนมดบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงรัก อยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ในเขตตำบลบักดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของโบราณสถาน ตั้งอยู่ที่ พิกัดกริด UTM WGS 1984 Datum โซน 48P 438130 ตะวันออก 1598791 เหนือ¹ ตำแหน่งเส้นละติจูด 14 องศา 27 ลิปดา 39.93 ฟลิปดา เหนือ และเส้นลองจิจูด 104 องศา 25 ลิปดา 34.50 ฟลิปดา ตะวันออก พิกัด MGRS 48PVA 381988 (แผนที่ทหาร ประเทศไทย มาตราส่วน 1 : 50,000 WGS 84 บ้านภูดินพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 1 – RTSD ลำดับชุด L 7018 ระวัง 58371)

เส้นทางเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

เพิงผาเขียนตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าบนภูเขาสูง ไม่มีเส้นทางรถยนต์เข้าถึงได้ จึงต้องใช้เส้นทางเดินเท้าเข้าสู่โบราณสถาน โดยคณะสำรวจได้แจ้งประสานขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ในการจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญเส้นทางในการเดินลาดตระเวนพื้นที่ เพื่อเป็นผู้นำทางในการเดินทางเริ่มต้นการเดินทางโดยรถยนต์จากสำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านสำโรงเกียรติ เดินทางตามเส้นทางถนนหมายเลข 2236 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านบ้านสันติสุข จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าสู่ถนนเข้าสู่หมู่บ้านทับทิมสยาม 07 และจอดรถพักไว้บริเวณเชิงเขาพนมดบทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน รวมระยะทางในการเดินทางเส้นทางรถยนต์ประมาณ 10 กิโลเมตร จากนั้นจึงเริ่มการเดินทางโดยทางเท้าไปยังโบราณสถาน โดยเดินเท้าไต่ระดับความสูงชันสู่เขาพนมดบ รวมระยะในการเดินทางประมาณ 5 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง 30 นาที

สภาพทั่วไปของโบราณสถาน/แหล่งโบราณคดี

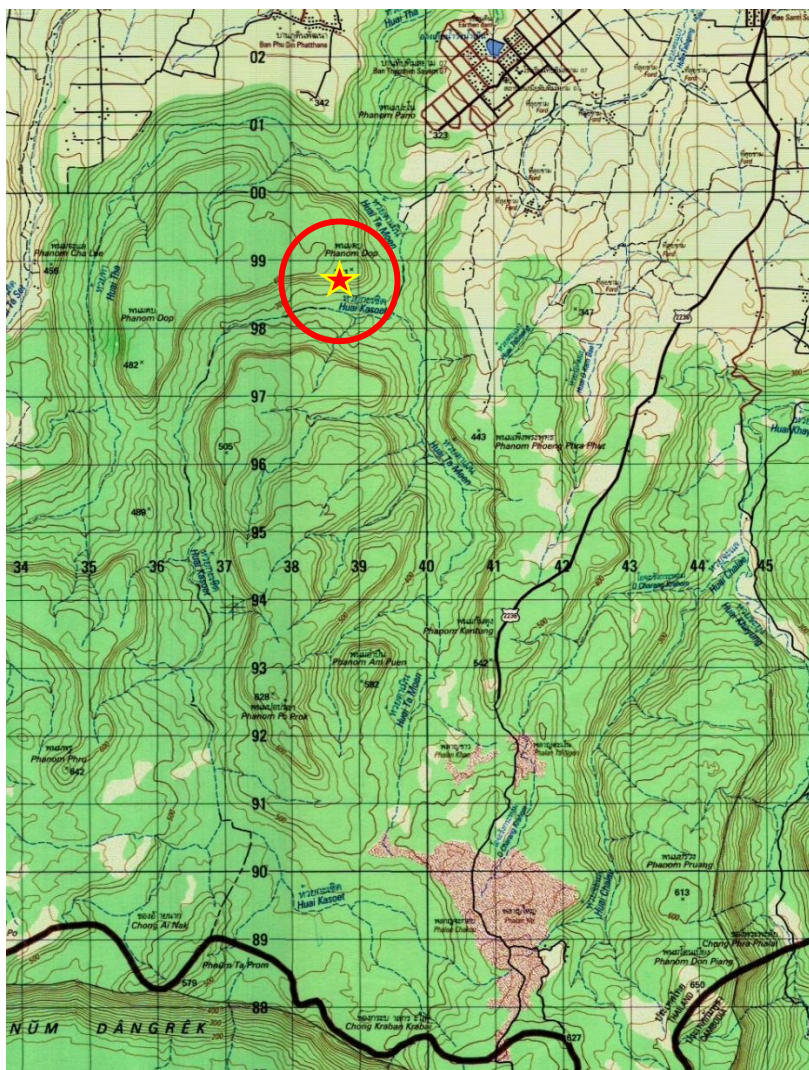
เพิงผาเขียน เป็นเพิงผาหินทราย ที่ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของเขพนมดบ สภาพทั่วไปของเพิงผาเขียนเป็นแนวหน้าผาสูงชัน วางตัวในแนวยาวตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก เพิงผาหันด้านหน้าไปทางทิศใต้ มีความยาวประมาณ 100 เมตร มีเพดานขนานกับพื้นของแนวหน้าผา เพดานของเพิงผาสูงจากพื้นตั้งแต่ 1-3 เมตร ยื่นออกออกมาจากแนวหน้าผา ประมาณ 5-10 เมตร พื้นด้านล่างเป็นหินทรายและดินลาดเอียง เป็นพื้นที่ที่สามารถเดินเท้าได้ตลอดแนวหน้าผา ที่ผนังด้านในของเพิงผามีร่องรอยของช่องโพรงปากถ้ำ 1 จุด ซึ่งปัจจุบันมีหินที่แตกหักพังลงมาปิดทับปากถ้ำไว้ คนสามารถเข้าไปสู่ภายในได้ แต่ไม่ปลอดภัยในการที่จะเข้าไป

¹ อ้างอิงค่าพิกัดจาก เครื่อง GPS ยี่ห้อ Garmin รุ่น Oregon 750

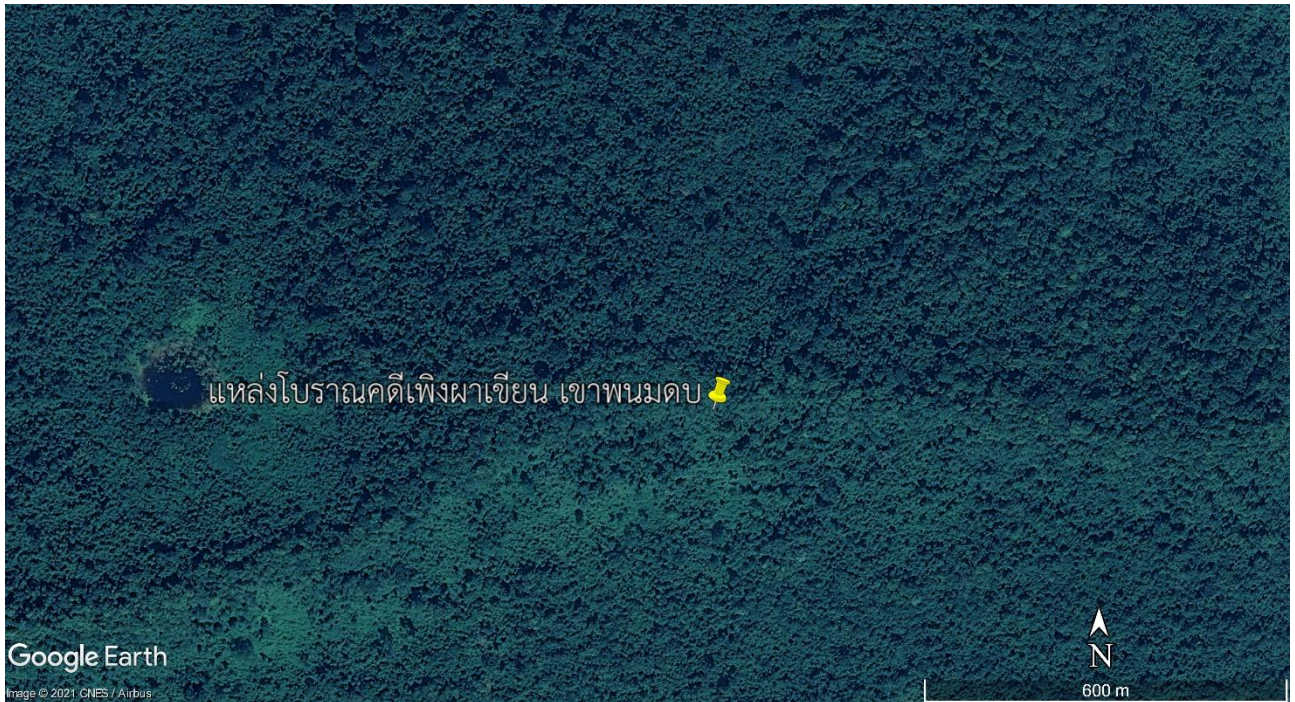
สำรวจเพื่อศึกษาหาหลักฐาน บริเวณพื้นหินของเพิงผาดำแห่งทางด้านตะวันตก มีช่องตาน้ำไหลออกมาจากภายในถ้ำ 1 จุด บริเวณที่พบหลักฐานทางโบราณคดีที่เพิงผาเขียนนั้น แบ่งออกเป็น 2 จุด ได้แก่

จุดที่ 1 ตั้งอยู่พื้นที่ด้านทิศตะวันตกของเพิงผา พบภาพเขียนสีรูปมีอสีแดง ตำแหน่งที่พบนี้อยู่บริเวณกลางเพดานและบริเวณผนังของเพิงผา พื้นที่ในการเขียนภาพมีความยาวประมาณ 5 เมตร

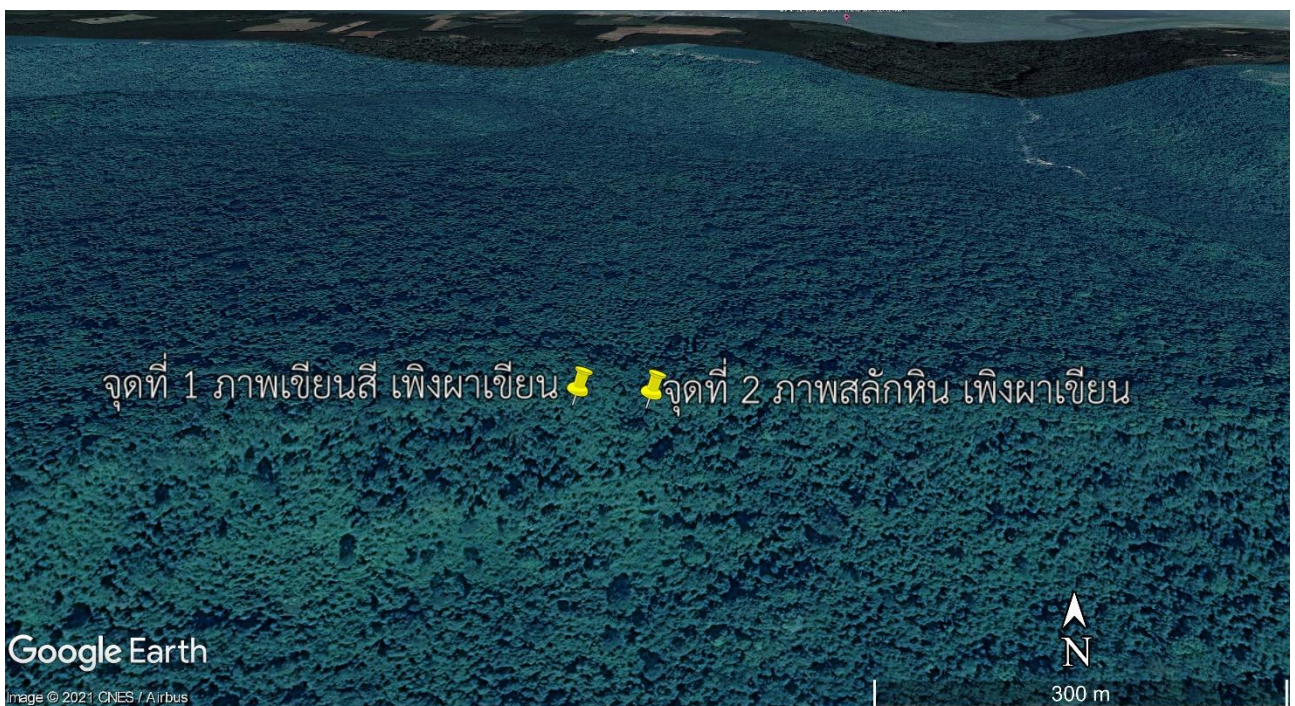
จุดที่ 2 ตั้งอยู่พื้นที่ด้านทิศตะวันออกของเพิงผา ห่างจากจุดที่ 1 ไปประมาณ 70 เมตร ตำแหน่งที่พบนี้อยู่บริเวณผนังของเพิงผา พบที่ตำแหน่งติดกับพื้นดินและตำแหน่งที่สูงจากพื้นประมาณ 1.50 เมตร ภาพที่พบนี้นี้มีภาพสลักลายเส้น เป็นภาพเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ พื้นที่ในการเขียนภาพมีความยาวประมาณ 4 เมตร

ภาพที่ 1 แผนที่ทหาร ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 50,000 WGS 84 บ้านภูดินพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 1 - RTSD ลำดับชุด L 7018 ระวัง 5837 I แสดงตำแหน่งเพิงผาเขียน เขาพนมดง

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายดาวเทียม Google Earth ปี 2564 แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงแหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดง และแหล่งโบราณคดีภาพสลักผาจันทร์แดง ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือ ระยะห่างประมาณ 3.63 กิโลเมตร

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายดาวเทียม Google Earth ปี 2563 ภาพสลักผาจันทร์แดง ตั้งอยู่ที่ลาดเชิงเขา สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 290 เมตร โดยลาดลงทาลำน้ำทางด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ 4 คณะสำรวจเดินทางเข้าสู่โบราณสถาน/
แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ

ภาพที่ 5 คณะสำรวจเดินทางเข้าสู่โบราณสถาน/
แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ

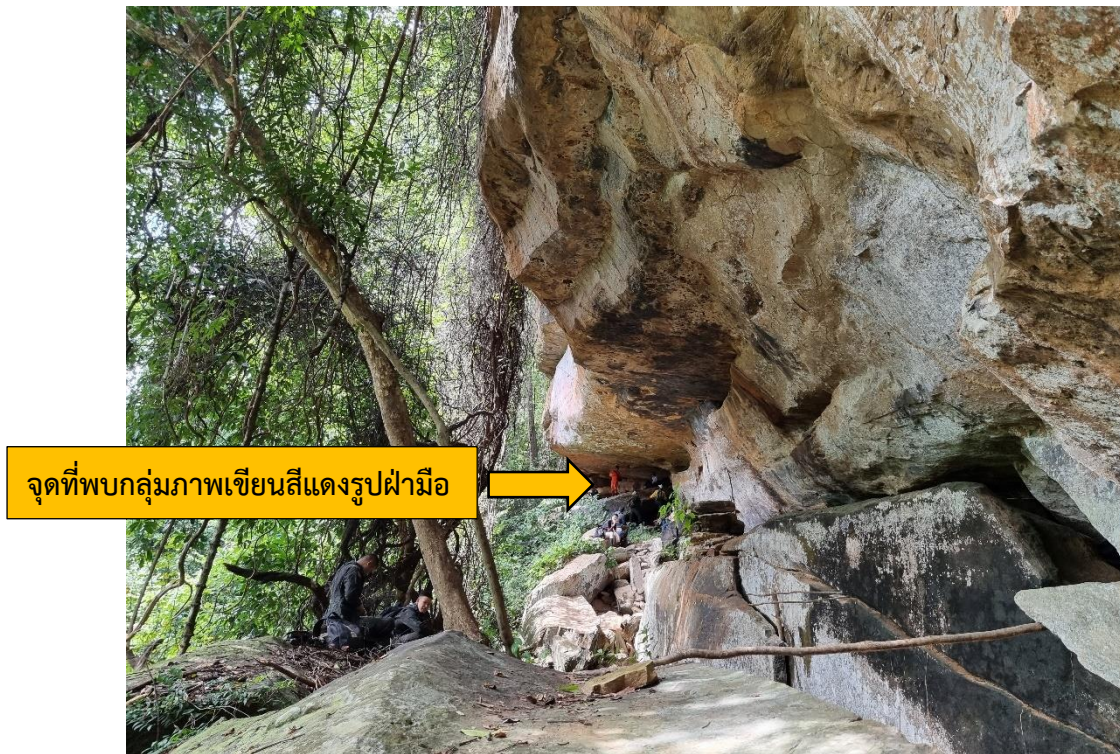
จุดที่พบกลุ่มภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ

ภาพที่ 6 สภาพปัจจุบันเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ถ่ายจากทิศตะวันตกไปทางด้านทิศตะวันออก โดยบริเวณนี้เป็นจุดที่พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ

จุดที่พบกลุ่มภาพสลักลายเส้น

ภาพที่ 7 สภาพปัจจุบันเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ถ่ายจากทิศตะวันตกไปทางด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ 8 สภาพปัจจุบันเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ถ่ายจากทิศตะวันออกไปทางด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 9 สภาพปัจจุบันเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ถ่ายจากทิศตะวันออกไปทางด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 10 ตาน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีจุดกำเนิดบริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ โดยมีน้ำไหลตลอดทั้งปี

ภาพที่ 11 ดำเนินการสำรวจ เก็บข้อมูลภาพเขียนสี ทั้ง 7 กลุ่ม ที่พบบริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ

ภาพที่ 12 ดำเนินการสำรวจ เก็บข้อมูลภาพเขียนสี ทั้ง 7 กลุ่ม ที่พบบริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ

ภาพที่ 13 สภาพเส้นทางเข้าสู่แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ

ภาพที่ 14 ดำเนินการสำรวจ เก็บข้อมูลภาพสลักลายเส้นที่พบบริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ทั้ง 4 กลุ่ม

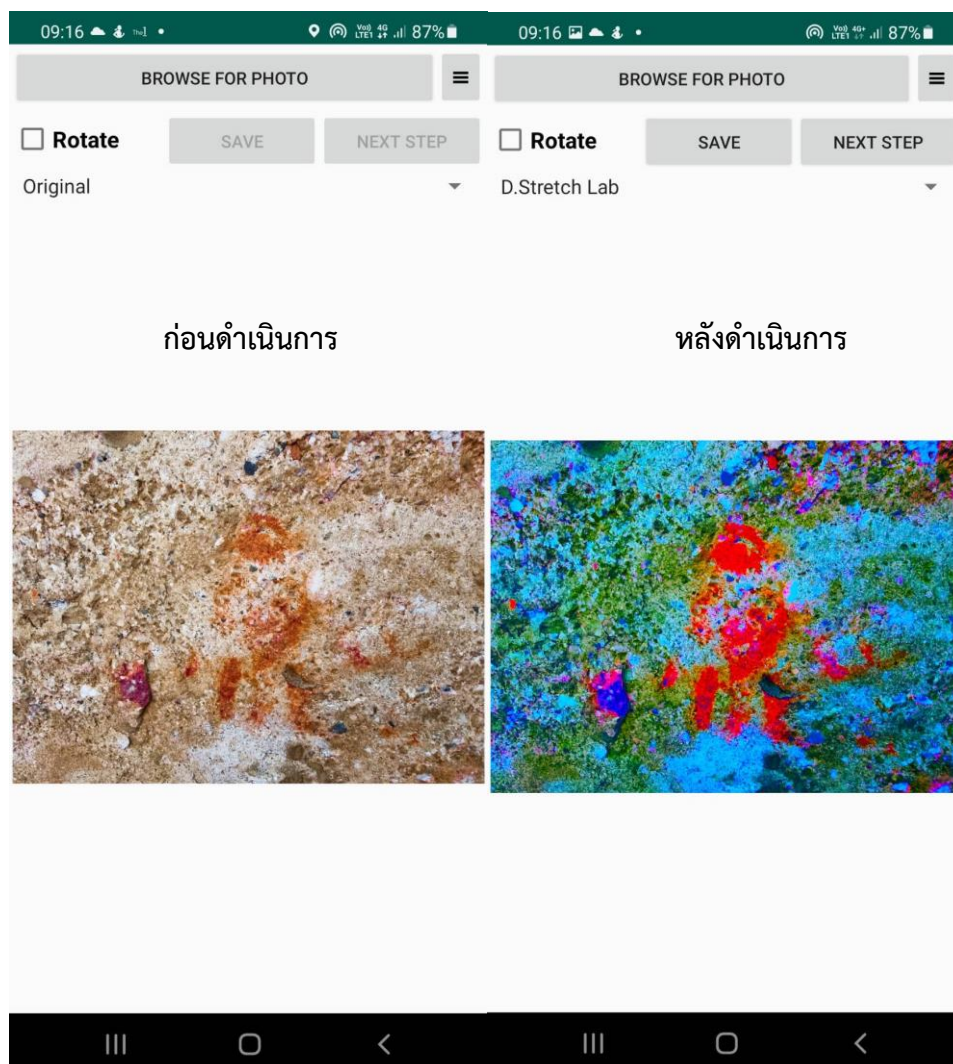

ภาพที่ 15 ดำเนินการสำรวจ เก็บข้อมูลภาพสลักลายเส้นที่พบบริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ ทั้ง 4 กลุ่ม

การใช้แอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer เพื่อการวิเคราะห์ภาพเขียนสี

ด้วยสภาพของภาพเขียนสีที่พบบริเวณเพิงหิน เพิงผา และถ้ำ ที่พบในปัจจุบัน มีสภาพเลือนราง หรือผนังหินหลุดร่อน สีกร่อนไปตามกาลเวลา ซึ่งมีข้อจำกัดหากมองด้วยตาเปล่า ดังนั้น นักโบราณคดีจึงต้องนำ แอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer มาเป็นเครื่องมือในการช่วยวิเคราะห์ภาพเขียนสี ให้เห็นภาพหรือร่องรอยการเขียนที่มีอายุพันปีได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer เป็นแอปพลิเคชัน ที่ใช้งานได้บนโทรศัพท์มือถือทั้งระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ (Android) จึงมีความสะดวก และง่ายต่อการเข้าถึง สำหรับผู้สนใจหรือบุคคลทั่วไป ที่ต้องการศึกษาร่องรอยภาพเขียนสี ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยแอปพลิเคชันนี้จะช่วยย้อมสีภาพในเฉดสีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับภาพมากที่สุด เพื่อให้ภาพเขียนสีมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 16 ตัวอย่างการย้อมสีภาพด้วย แอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

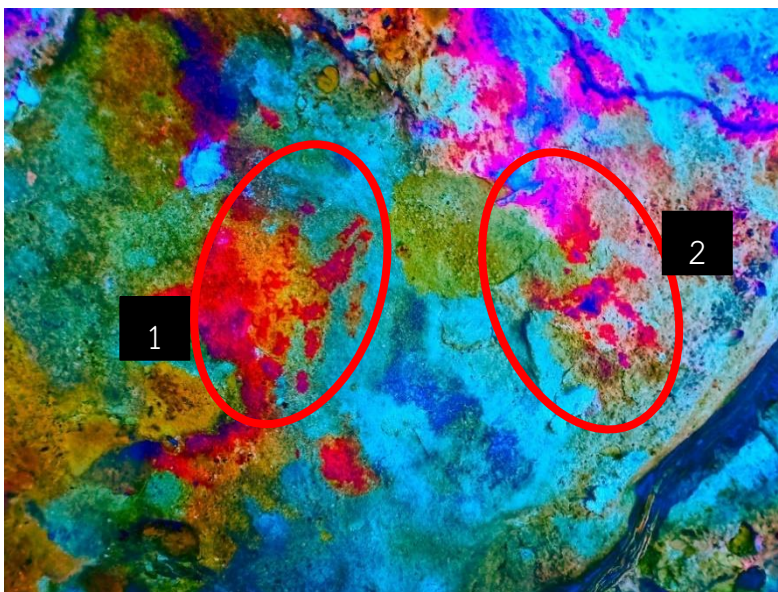
บริเวณเพิงผาเขียน เขาพนมดบ พบร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ในอดีต ทั้งร่องรอยภาพเขียนสี และร่องรอยภาพสลัก รวมทั้งสิ้น 2 จุด มีรายละเอียด ดังนี้

จุดที่ 1 ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ โดยใช้เทคนิคการระบายสีแดงลงบนฝ่ามือ แล้วนำไปกดประทับ หรือทาบบริเวณผนังเพิงผาและเพดาน ขนาดฝ่ามือที่พบ มีขนาดความสูง เฉลี่ย 17-19 เซนติเมตร นับจำนวนได้ทั้งสิ้น 16 มือ เป็นมือขวา 8 มือ มือซ้าย 6 มือ และไม่สามารถระบุข้างได้ 2 มือ โดยมีทั้งสิ้น 7 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณผนังเพิงผา สูงจากพื้น 2.26 เมตร พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือขวา จำนวน 2 ภาพ ห่างกัน 15 เซนติเมตร ปัจจุบันมีสภาพเลือนราง แต่ปรากฏนิ้วมือค่อนข้างชัดเจน

ภาพที่ 17 สภาพปัจจุบันภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 1

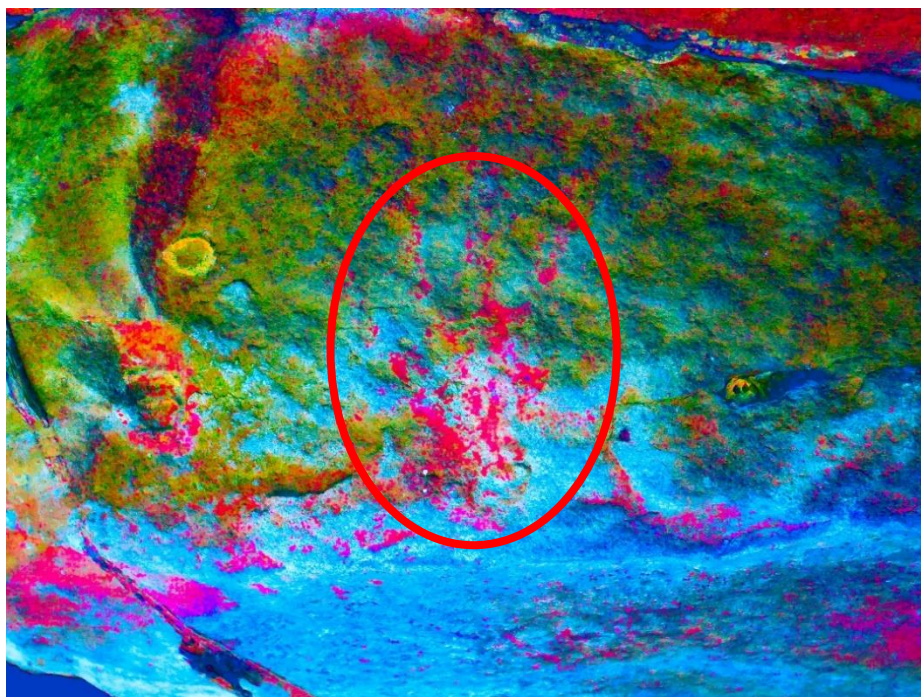

ภาพที่ 18 สภาพภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 1 เมื่อใช้เทคนิคการย้อมสีภาพ ด้วยแอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer

กลุ่มที่ 2 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณผนังเพิงผา สูงจากพื้น 1.80 เมตร พบภาพเขียนสีแดง รูปฝ่ามือซ้าย จำนวน 1 ภาพ ปัจจุบันมีสภาพเลือนราง แต่ปรากฏนิ้วมือค่อนข้างชัดเจน

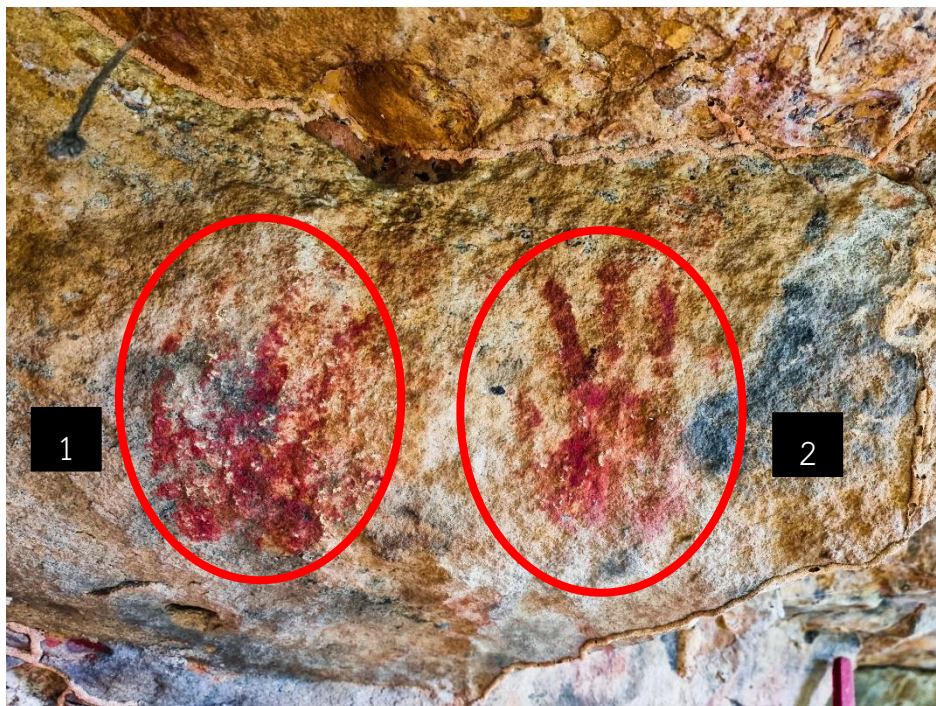

ภาพที่ 19 สภาพ
ปัจจุบันภาพเขียนสีแดง
รูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 2

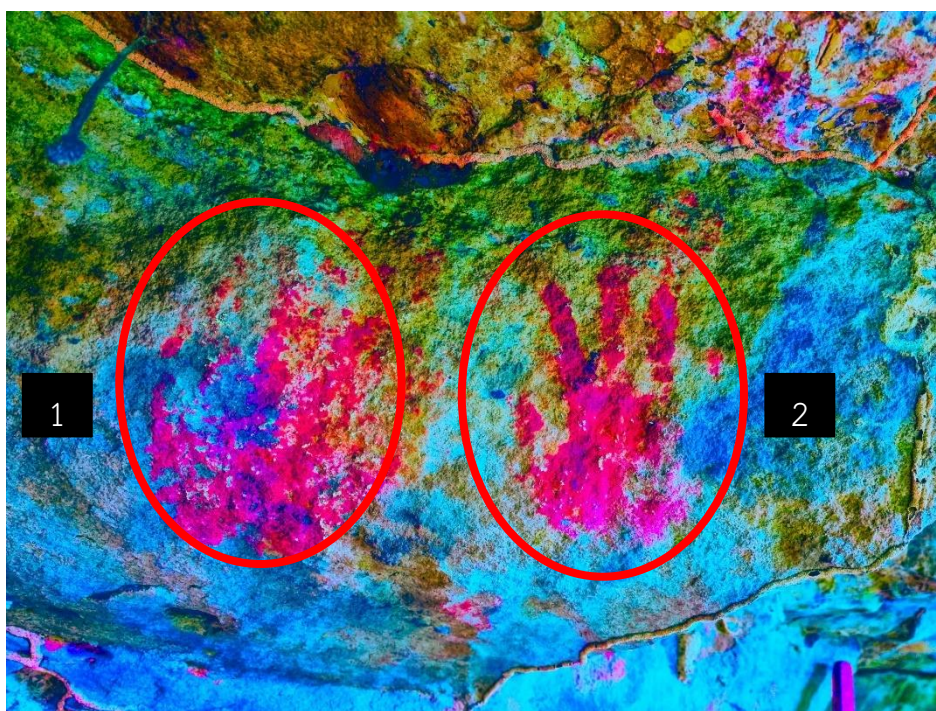

ภาพที่ 20 สภาพ
ภาพเขียนสีแดงรูป
ฝ่ามือ กลุ่มที่ 2 เมื่อใช้
เทคนิคการย้อมสีภาพ
ด้วยแอปพลิเคชั่น
Rock Art Enhancer

กลุ่มที่ 3 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณผนังเพิงผา สูงจากพื้น 2.00 เมตร พบภาพเขียนสีแดง รูปฝ่ามือ ซึ่งนอกจากจะกดประทับหรือทาบบมือลงบนผนังแล้วยังลงสีบริเวณที่ไม่ติดสีด้วย จึงทำให้รูปฝ่ามือของกลุ่มที่ 3 มีสภาพสมบูรณ์ พบ จำนวน 2 ภาพ ห่างกัน 10 เซนติเมตร ปัจจุบันมีสภาพเลือนราง โดยภาพที่ 1 ปรากฏรูปฝ่ามือซ้าย แต่นิ้วโป้งไม่ชัดเจน ภาพที่ 2 ปรากฏรูปฝ่ามือขวา แสดงนิ้วมือครบถ้วน

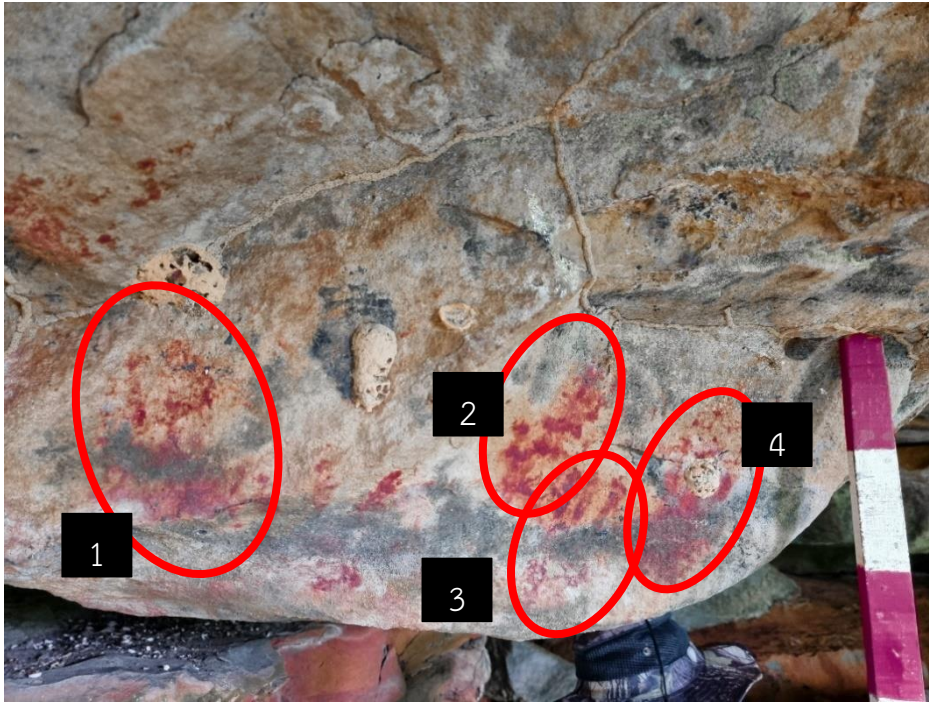

ภาพที่ 21 สภาพ
ปัจจุบันภาพเขียนสี
แดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 3

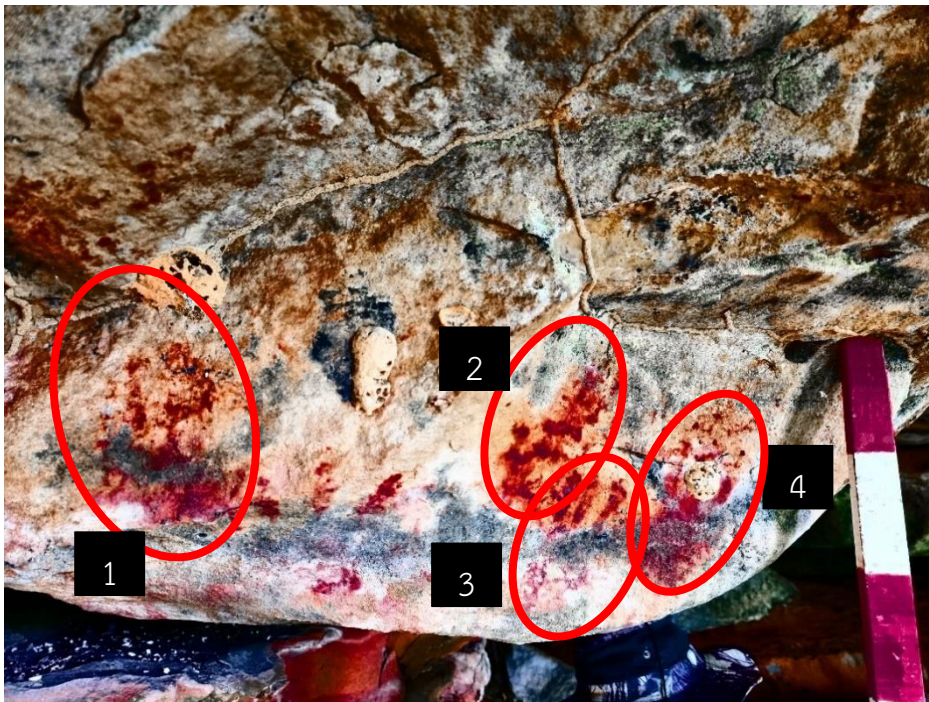

ภาพที่ 22 สภาพ
ภาพเขียนสีแดงรูป
ฝ่ามือ กลุ่มที่ 3 เมื่อใช้
เทคนิคการย้อมสีภาพ
ด้วยแอปพลิเคชัน
Rock Art Enhancer

กลุ่มที่ 4 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณผนังเพิงผา สูงจากพื้น 1.80 เมตร พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ จำนวน 4 ภาพ ห่างกันภาพละ 5-10 เซนติเมตร ภาพที่ 1 เป็นรูปฝ่ามือซ้าย แต่สภาพนิ้วมือไม่ชัดเจน ภาพที่ 2 มีสภาพชัดเจนที่สุด โดยเป็นรูปฝ่ามือขวา ภาพที่ 3 เป็นรูปฝ่ามือซ้าย และนิ้วมืออีก 3 นิ้ว ได้แก่ นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง โดยนิ้วโป้งของภาพที่ 3 ซ้อนทับกับนิ้วโป้งของภาพที่ 4 สำหรับภาพที่ 4 เป็นรูปฝ่ามือขวา ซึ่งวาดแตกต่างจากภาพอื่นในกลุ่มเดียวกันคือกดประทับหรือทาบบมือลงบนผนังแล้วยังลงสีบริเวณที่ไม่ติดสีด้วย เช่นเดียวกับภาพกลุ่มที่ 3

ภาพที่ 23 สภาพ
ปัจจุบันภาพเขียนสี
แดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 4

ภาพที่ 24 สภาพ
ภาพเขียนสีแดงรูป
ฝ่ามือ กลุ่มที่ 4 เมื่อใช้
เทคนิคการย้อมสีภาพ
ด้วยแอปพลิเคชัน
Rock Art Enhancer

กลุ่มที่ 5 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณเพดาน สูงจากพื้น 2.10 เมตร พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือขวา ปรากฏครบทั้ง 5 นิ้วจำนวน 1 ภาพ ปัจจุบันมีสภาพเลือนลาง แต่ปรากฏนิ้วมือค่อนข้างชัดเจน

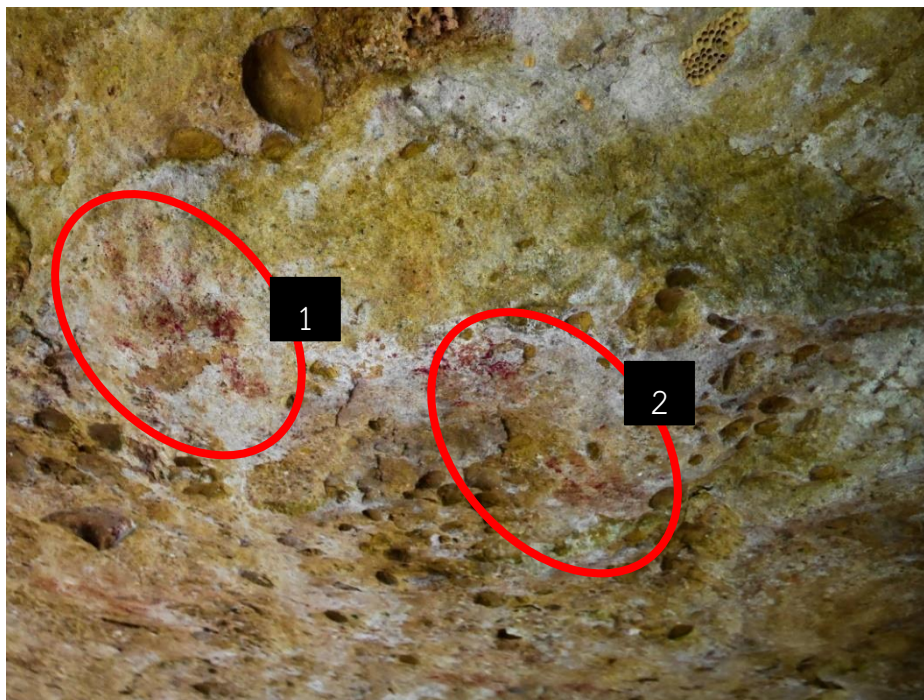

ภาพที่ 25 สภาพ
ปัจจุบันภาพเขียนสีแดงรูป
ฝ่ามือ กลุ่มที่ 5

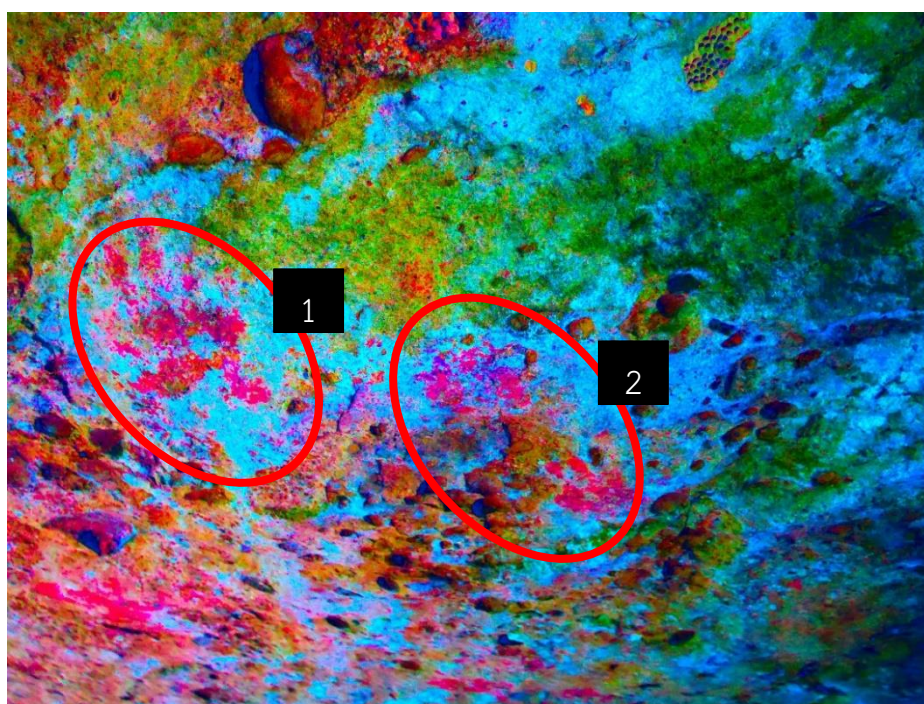

ภาพที่ 26 สภาพ
ภาพเขียนสีแดงรูป
ฝ่ามือ กลุ่มที่ 5 เมื่อใช้
เทคนิคการย้อมสีภาพ
ด้วยแอปพลิเคชัน
Rock Art Enhancer

กลุ่มที่ 6 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณเพดาน สูงจากพื้น 2.00 เมตร พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือขวา จำนวน 2 ภาพ อยู่ในลักษณะกลับด้านกัน โดยภาพที่ 1 มีสภาพเลือนลาง แต่ ปรากฏเค้าโครงฝ่ามือ นิ้วมือขวาค่อนข้างชัดเจน และภาพที่ 2 มีสภาพเลือนลางเช่นเดียวกันเพราะผนังหินมีการกะเทาะหลุดร่อนไป แต่ยังคงเห็นเค้าโครงฝ่ามือและนิ้วมือบางส่วน จึงสันนิษฐานว่าเป็นฝ่ามือขวา

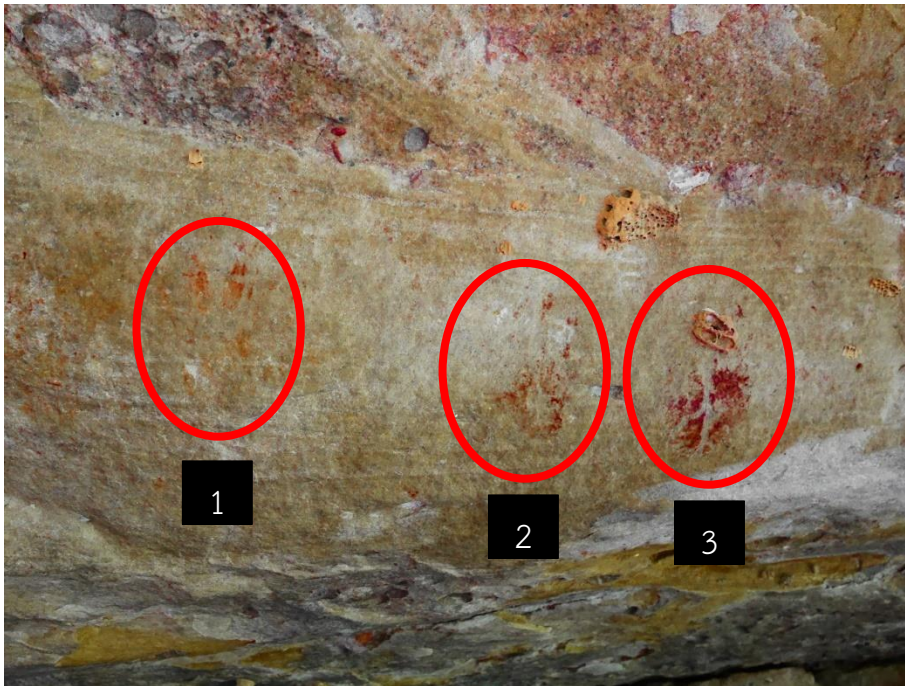

ภาพที่ 27 สภาพ
ปัจจุบันภาพเขียนสี
แดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 6

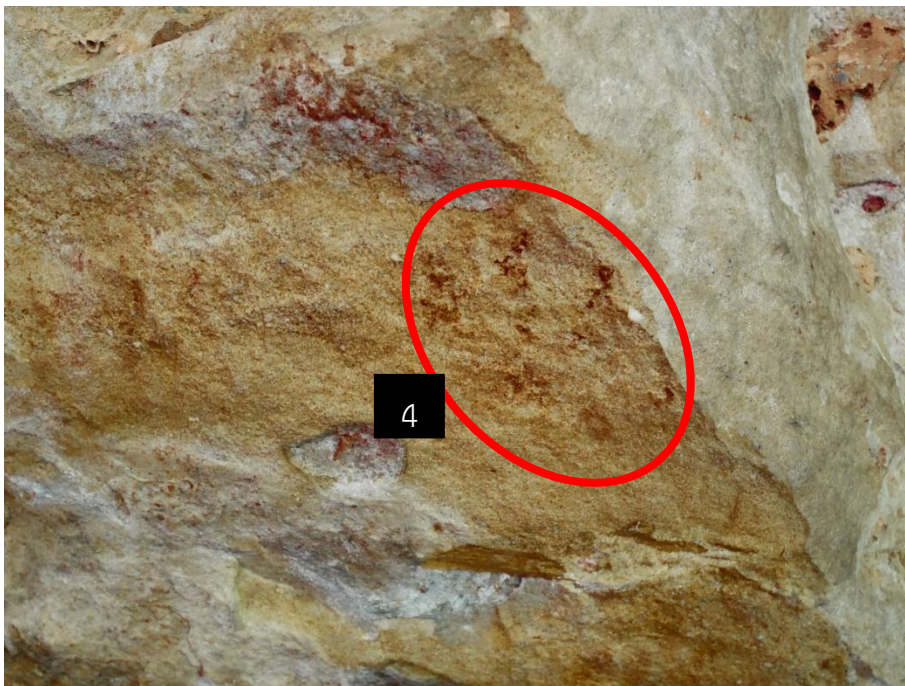

ภาพที่ 28 สภาพ
ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่า
มือ กลุ่มที่ 6 เมื่อใช้
เทคนิคการย้อมสีภาพ
ด้วยแอปพลิเคชั่น
Rock Art Enhancer

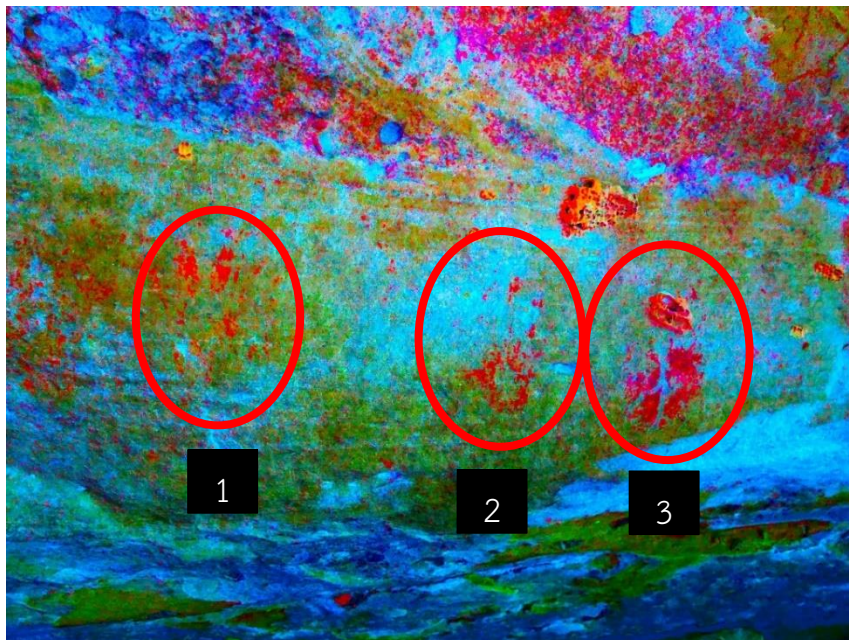
กลุ่มที่ 7 ตำแหน่งที่พบอยู่บริเวณผนังเพิงผา และเพดาน สูงจากพื้น 1.90 เมตร พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ จำนวน 4 ภาพ โดยภาพที่ 1 มีสภาพเลือนลาง แต่ยังสามารถพิกัดโครงฝ่ามือและนิ้วมือ สันนิษฐานว่าเป็นภาพฝ่ามือซ้าย ภาพที่ 2 มีสภาพเลือนลาง แต่ยังสามารถพิกัดโครงฝ่ามือและนิ้วมือ สันนิษฐานว่าเป็นภาพฝ่ามือซ้าย ภาพที่ 3 มีสภาพเลือนลาง หลงเหลือเฉพาะบริเวณฝ่ามือเท่านั้น จึงไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นมือข้างใด และภาพที่ 4 มีสภาพเลือนลาง ปรากฏเฉพาะนิ้วมือ 3 นิ้ว จึงไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นมือข้างใด

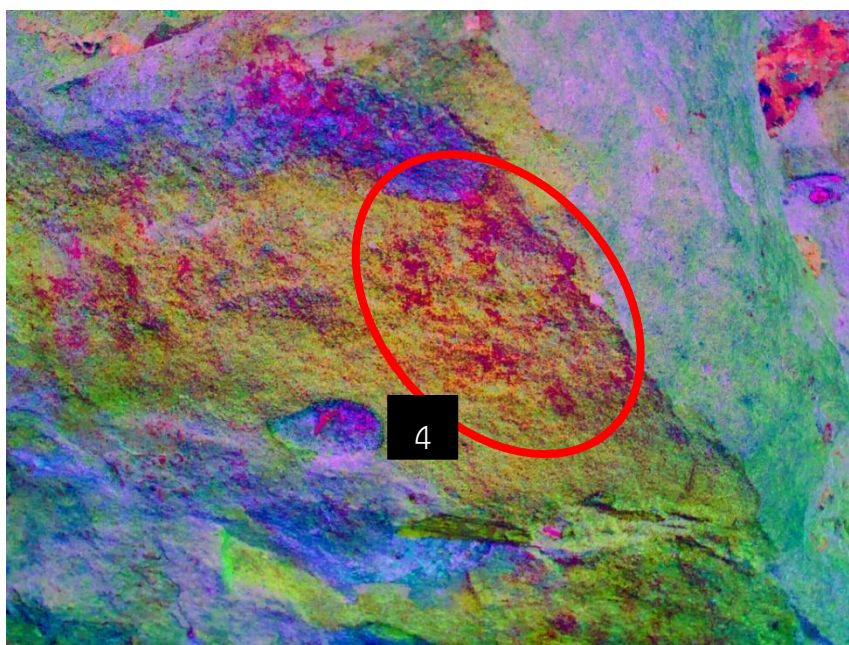
ภาพที่ 29 สภาพปัจจุบัน
ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ
กลุ่มที่ 7 ภาพที่ 1-3

ภาพที่ 30 สภาพปัจจุบัน
ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ
กลุ่มที่ 7 ภาพที่ 4

ภาพที่ 31 สภาพภาพเขียนสี
แดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 7 ภาพที่
1-3 เมื่อใช้เทคนิคการย้อมสี
ภาพ ด้วยแอปพลิเคชัน Rock
Art Enhancer

ภาพที่ 32 สภาพภาพเขียนสี
แดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 7 ภาพที่
4 เมื่อใช้เทคนิคการย้อมสี
ภาพ ด้วยแอปพลิเคชัน Rock
Art Enhancer

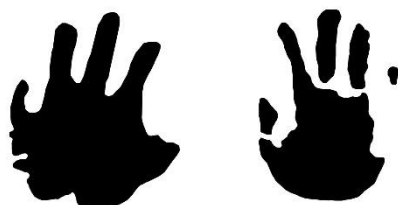
ภาพลายเส้นภาพเขียนสีรูปฝ่ามือสีแดง แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดง โดยคัดลอก
จากภาพถ่ายที่เข้ากระบวนการเพิ่มความคมชัดด้วยแอปพลิเคชัน Rock Art Enhancer และเขียนภาพด้วย
โปรแกรม Adobe Photoshop CC2018

ภาพที่ 33 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 1

ภาพที่ 34 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 2

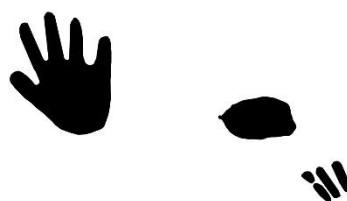
ภาพที่ 35 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 3

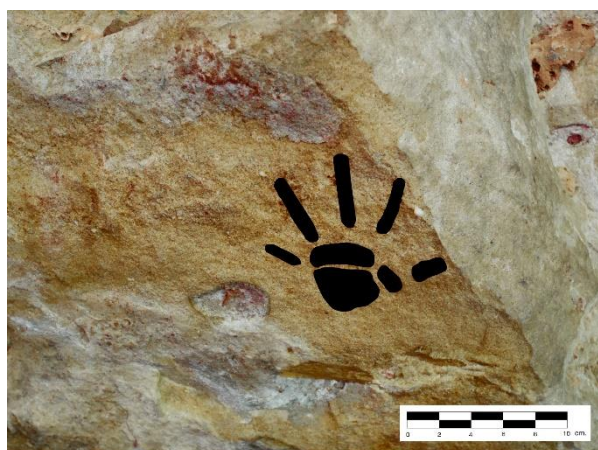
ภาพที่ 36 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 4

ภาพที่ 37 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 5

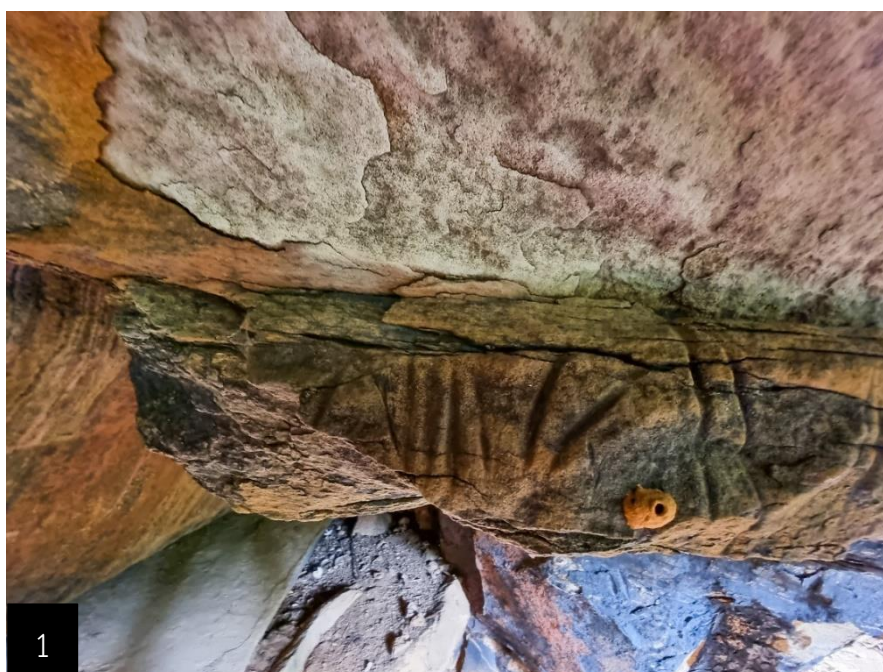
ภาพที่ 38 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 6

ภาพที่ 39 ภาพลายเส้น ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ กลุ่มที่ 7

จุดที่ 2 ภาพสลักลายเส้น (การทำรูปรอยลงบนหิน - Petroglyph) ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของบริเวณที่พบภาพเขียนสี จุดที่ 1 เป็นระยะห่างประมาณ 70 เมตร โดยสันนิษฐานว่า ใช้เครื่องมือเหล็กในการขูดขีดผนังเพิงผา โดยมีทั้งสิ้น 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ตำแหน่งที่พบอยู่สูงจากพื้น 1.30 เมตร มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 94 เซนติเมตร ขูดขีดเส้นเป็นเส้นตรง เรียงขนานกันในแนวตั้ง และแนวทแยง

^ ภาพที่ 40 สภาพปัจจุบัน
ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 1

< ภาพที่ 41 สภาพปัจจุบัน
ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 1
ฝังซ้ายมือจากมุมของผู้
ถ่ายภาพ

ภาพที่ 42 สภาพปัจจุบันภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 1 ตรงกลางจากมุมของผู้ถ่ายภาพ

ภาพที่ 43 สภาพปัจจุบันภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 1 ฝั่งขวาจากมุมของผู้ถ่ายภาพ

กลุ่มที่ 2 ตำแหน่งที่พบอยู่ติดพื้น มีความกว้าง 40 เซนติเมตร ขูดขีดเส้นเป็นเส้นตรง เรียงขนานกันในแนวตั้ง

ภาพที่ 44 สภาพปัจจุบันภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 ตำแหน่งที่พบอยู่สูงจากพื้น 16 เซนติเมตร มีความกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร ขูดขีดเส้นเป็นเส้นตรง เรียงขนานกันในแนวตั้งและแนวทแยง

ภาพที่ 45 สภาพปัจจุบันภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 4 ตำแหน่งที่พบอยู่สูงจากพื้น 1.10 เมตร มีความกว้าง 60 เซนติเมตร และยาว 90 เซนติเมตร จุดขีดเส้นเป็นเส้นตรง เรียงขนานกันในแนวตั้งและแนวทแยง แต่มีความหนาแน่นน้อยกว่าภาพกลุ่มที่ 1-3

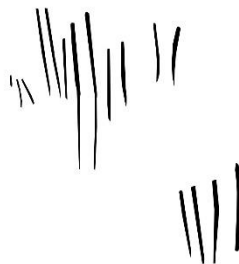

ภาพที่ 46 สภาพปัจจุบันภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 4

ภาพลายเส้นภาพเขียนภาพสลัก แหล่งโบราณคดีเพิงผาเขียน เขาพนมดบ โดยคัดลอกจากภาพถ่ายและเขียนลายเส้นด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop CC2018

ภาพที่ 47 ภาพลายเส้น ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 1

ภาพที่ 48 ภาพลายเส้น ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 2

ภาพที่ 49 ภาพลายเส้น ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 3

ภาพที่ 50 ภาพลายเส้น ภาพสลักลายเส้น กลุ่มที่ 4

จุดที่พบกลุ่มภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ

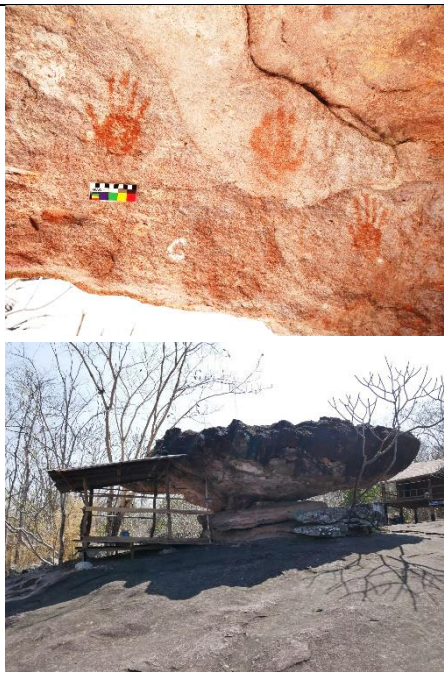
จุดที่พบกลุ่มภาพสลักลายเส้น

ภาพที่ 51 สภาพเพิงผาเขียน เขาพนมตบ โดยจุดที่ยืนถ่ายภาพอยู่นั้น เป็นจุดที่พบภาพสลักลายเส้น ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของจุดที่พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ ระยะห่างประมาณ 70 เมตร

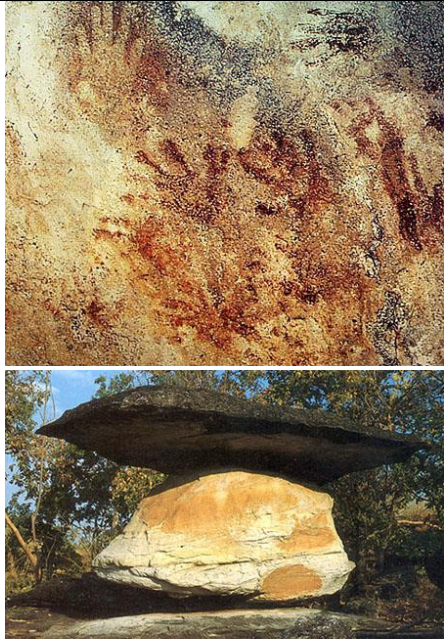
ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

ข้อสันนิษฐานความหมายของภาพเขียนสี และภาพสลัก

การเขียนสีรูปฝ่ามือด้วยวิธีการทาสีลงบนฝ่ามือและกดประทับลงผนังหิน และอาจารบายสีเพิ่มเติมในจุดที่สีไม่ติดเพื่อให้ฝ่ามือมีความสมบูรณ์ โดยการเขียนในลักษณะนี้เป็นวิธีการเขียนภาพมือวิธีหนึ่งที่พบในแหล่งโบราณคดีประเภทถ้ำ เพิงหิน หรือเพิงผา หลายแห่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยพบทั้งภาพฝ่ามือซ้าย และขวา อาทิ แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีถ้ำผาซ้อง 2 จังหวัดเลย แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีถ้ำกวาง จังหวัดขอนแก่น แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีถ้ำเงิบ 2 จังหวัดชัยภูมิ และแหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีถ้ำแต้มโงนจะพะ จังหวัดอุบลราชธานี²

ลำดับ	ชื่อแหล่ง	ที่ตั้ง	รายละเอียด	ภาพถ่าย
1	ผาซ้อง 2	ตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย	ภาพฝ่ามือสีแดง เขียนขึ้น ด้วยวิธีการทาสีลงบนฝ่ามือ และกดประทับลงผนังหิน พบทั้งสิ้น 11 มือ ได้แก่ มือ ขวา 4 มือซ้าย 6	
2	ถ้ำกวาง	ตำบลเมืองเก่า พัฒนา อำเภอ เวียงเก่า จังหวัด ขอนแก่น	ภาพฝ่ามือสีแดง เขียนขึ้น ด้วยวิธีการทาสีลงบนฝ่ามือ และกดประทับลงผนังหิน พบทั้งมือซ้ายและมือขวา	

² สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ศิลปะถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2539)

ลำดับ	ชื่อแหล่ง	ที่ตั้ง	รายละเอียด	ภาพถ่าย
3	ถ้ำเจิบ 2	ตำบลทุ่งพระ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ	ภาพฝ่ามือสีแดง เขียนขึ้น ด้วยวิธีการทาสีลงบนฝ่ามือ และกดประทับลงผนังหิน พบทั้งสิ้น 4 มือ มีทั้งมือ ซ้ายและมือขวา	
4	ถ้ำแต้ม โงนจะพะ	ตำบลนาโพธิ์ กลาง อำเภอโขง เจียม จังหวัด อุบลราชธานี	ภาพฝ่ามือสีแดง พบทั้งสิ้น 104 มือ เขียนขึ้นด้วย หลายวิธี ได้แก่ 1. ทาสีลง บนฝ่ามือและกดประทับลง ผนังหิน พบทั้งสิ้น 60 มือ 2. ทาบฝ่ามือลงบนผนังหิน และพ่นสีโดยรอบฝ่ามือ 3. ทำเหมือนวิธีที่ 1 และ ตกแต่งภายในเป็นรูปตัวยู ซ้อนกัน 4. ทำเหมือนวิธีที่ 1 และลงสีให้เต็มมือ 5. เขียนอิสระ ³	

ภาพฝ่ามือสีแดงที่พบนี้ สันนิษฐานว่ามนุษย์โบราณทำขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์การเดินทางมาถึงเพิงหิน เพิงผา หรือถ้ำ ซึ่งเป็นจุดพักชั่วคราว หรืออาจเป็นสัญลักษณ์แสดงตำแหน่งจุดที่ตาน้ำธรรมชาติไหลผ่าน เพราะที่เพิงผาเขียนพบตาน้ำธรรมชาติไม่ไกลกับภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ โดยภาพเขียนสีรูปฝ่ามือที่พบสมบูรณ์นั้นมีความสูง 17-19 เซนติเมตร ซึ่งเมื่อวัดกับฝ่ามือของมนุษย์สมัยปัจจุบัน ก็สามารถจัดจำแนกเบื้องต้นว่าเป็นฝ่ามือของมนุษย์ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นต้นไป

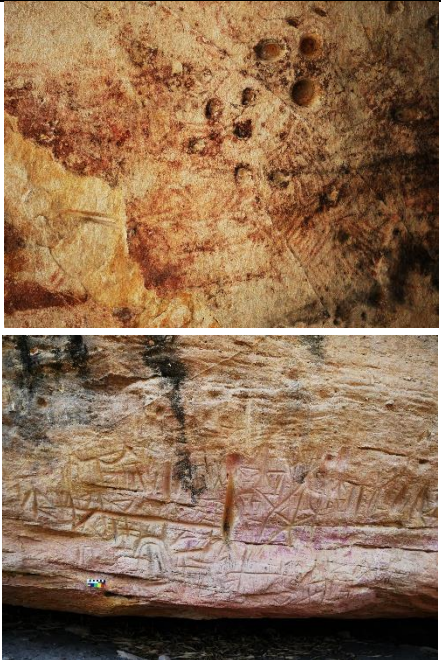
สำหรับภาพสลักหินที่พบมีลักษณะการขีดขีดเป็นเส้นตรงในแนวขนานกันและแนวทแยง ไม่เป็นสัญลักษณ์ หรือรูปทรงที่ชัดเจน ดังนั้น จึงไม่สามารถสันนิษฐานหรือตีความภาพสลักดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

³ พัชรี สาริกบุตร, ฐานข้อมูลภาพเขียนสี และภาพสลัก ศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สืบค้นจาก <http://www.era.su.ac.th/RockPainting> สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2564. และอ้างอิงภาพจากนางสาวทิพย์วรรณ วงศ์อัสสไพบูลย์ นักโบราณคดีชำนาญการ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น.

การกำหนดอายุสมัยเบื้องต้น

เบื้องต้นกำหนดอายุ ภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ ให้อยู่ในช่วง 2,500 - 1,500 ปีมาแล้ว ตรงกับยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก และภาพสลักลายเส้น ให้อยู่ในช่วง 2,500 - 1,500 ปีมาแล้ว ตรงกับยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก เช่นเดียวกัน เนื่องจากการขุดขี้ตมหรือขุดฝนไปบนผนังหิน ต้องใช้เครื่องมือเหล็ก เพราะเหล็ก มีความแข็งแรงและทนทานกว่าวัสดุประเภทอื่น ซึ่งมนุษย์มีพัฒนาการ เริ่มสามารถผลิตเครื่องมือเหล็กได้ในช่วงเวลานี้ เป็นต้นมา ทั้งนี้ การกำหนดอายุสมัยยังเป็นข้อจำกัด สำหรับการกำหนดอายุภาพเขียนและภาพสลักบนเพิงหินหรือเพิงผา เพราะจากการสำรวจบริเวณเพิงผาเขียน ไม่พบหลักฐานทางโบราณคดี ที่สามารถนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับโบราณสถาน/แหล่งโบราณคดีอื่นๆ ได้ จึงไม่สามารถกำหนดอายุสมัยที่ชัดเจนได้

สำหรับแหล่งโบราณคดีประเภทเพิงหิน เพิงผา และถ้ำ ที่พบภาพเขียนสีแดงรูปฝ่ามือ ร่วมกับภาพสลักของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีการสำรวจและคัดลอกข้อมูลไว้ ในประเทศไทย พบทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ 1. ถ้ำมีม (ถ้ำเรขาชนิด) ภูเก้า อำเภอนอนสรง จังหวัดหนองบัวลำภู 2. เพิงหินภูอ่าง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี และ 3. เพิงผาเขียน เขาพนมดบ อำเภอนูนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	ชื่อแหล่ง	ที่ตั้ง	รายละเอียด	ภาพถ่าย
1	ถ้ำมีม ภูเก้า	อุทยานแห่งชาติ ภูเก้า ตำบล นิคมพัฒนา อำเภอนอนสรง จังหวัด หนองบัวลำภู	ภาพเขียนสี: ภาพมือขวา สีแดง ทำโดยวิธีการทาสีลงบน ฝ่ามือและกดประทับลงผนัง หิน และมีการเชาेर่องเป็น เส้น 2 เส้นกลางฝ่ามือ และมี ภาพลายเส้นสีแดงคล้ำ ภาพสลัก: อยู่บนผนังและ เพดานของ หลืบหิน เกิดจาก การขุดฝนหินให้เป็นร่อง และ ใช้ผิวโดยธรรมชาติของหิน สร้างภาพขึ้น โดยเฉพาะภาพ ปลาใช้เม็ดกรวดเล็กๆ ที่ไพล่ จากผิวหินเป็นลูกตาปลาใน กรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียก ปูน ⁴	

⁴ พัชรีย์ สาริกบุตร, แหล่งที่มาเดียวกัน. และอ้างอิงภาพจากนางสาวทิพย์วรรณ วงศ์อัสสไพบูลย์ นักโบราณคดีชำนาญการ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น.

ลำดับ	ชื่อแหล่ง	ที่ตั้ง	รายละเอียด	ภาพถ่าย
2	เพิงหิน ภู่อ่าง (ถ้ำโยนี)	เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่ายอดโดม (หน่วยวังเจ้า) ตำบลโดม ประดิษฐ์ เขต อำเภอน้ำยืน จังหวัด อุบลราชธานี	ภาพเขียนสี: ภาพมือ ทำโดย วิธีการทาสีลงบนฝ่ามือและกด ประทับลงผนังหิน นับจำนวน ได้ทั้งหมด 10 มือ ประกอบด้วย เป็นมือซ้าย 3 มือ มือขวา 5 มือ และไม่สามารถระบุข้างได้ อีก 2 มือ ภาพมือที่มีสภาพ ค่อนข้างสมบูรณ์ที่สุดมีขนาด กว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร ภาพสลัก: ลักษณะของภาพ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเส้นตรง ภาพรูปทรงเรขาคณิต คือ รูป วงกลม และรูปสามเหลี่ยม หน้าจั่ว ซึ่งภายในรูปสามเหลี่ยม หน้าจั่วพบการสลักเส้นตรงอยู่ กึ่งกลางของภาพ ทำให้ภาพมี ลักษณะคล้ายโยนี ชาวบ้านจึง เรียกถ้ำนี้ว่า “ถ้ำโยนี” ⁵	

การใช้งานพื้นที่

พื้นที่ด้านทิศใต้ของเพิงผาเขียน เขาพนมดบ เป็นเพิงผาขนาดใหญ่ และมีเพดานส่วนยื่นที่มีความยาวกว่า 10 เมตร สามารถป้องกันแดด ป้องกันฝน และบางจุดมีลานหินราบเรียบที่สะดวกต่อการพักค้าง และมีตาน้ำธรรมชาติไหลตลอดฤดูกาล⁶ จึงสันนิษฐานว่า มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ใช้พื้นที่บริเวณนี้ เป็นที่พักชั่วคราว ในการเดินทาง เพื่อหาของป่าล่าสัตว์ ในพื้นที่ป่าเพราะเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสำคัญของมนุษย์ในอดีต

⁵ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 9 อุบลราชธานี, รายงานผลการสำรวจแหล่งโบราณคดีเพิงหินภู่อ่าง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, อัดสำเนา (อุบลราชธานี: สำนักศิลปากรที่ 9 อุบลราชธานี, 2562).

⁶ เวนิช ศรีมันตะ, เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔.

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตควรมีการดำเนินการศึกษาทางวิชาการโบราณคดีอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการสำรวจทางโบราณคดีว่ามีแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียงเพิ่มเติมหรือไม่ ? และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแหล่งในลักษณะหรือบริบทใดได้บ้าง

ในเบื้องต้น สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา ได้แจ้งให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ทราบว่า หากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรักพบหลักฐานร่องรอยของภาพเขียนสี ภาพสลักโบราณ หลักฐานโบราณวัตถุหรือร่องรอยอื่นใดที่สงสัยได้ว่าจะเป็นโบราณสถานหรือแหล่งโบราณคดี จากการสำรวจลาดตระเวนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ขอให้แจ้งสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา ทราบด้วย เพื่อจะลงพื้นที่ตรวจสอบร่วมกันต่อไป

คณะสำรวจ

เจ้าหน้าที่จากสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา

1. นายกิตติพงษ์ สนเล็ก	ผู้อำนวยการกลุ่มโบราณคดี
2. นางสาวนิตยา สารรัตน์	นายช่างศิลปกรรมอาวุโส
3. นายนภสินธุ์ บุญล้อม	นักโบราณคดีชำนาญการ
4. นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา	นักโบราณคดีปฏิบัติการ
5. นางสาวทัศนีย์ ศรีจรัสวัฒนชัย	เจ้าหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศ
6. นายวินัย หาญสุวรรณ	ผู้ช่วยช่างเขียนแบบ
7. นายอมรรุฒิ สังข์ศิลป์ชัย	พนักงานขับรถยนต์
8. นายฉันทธรรม วรรณโพธิ์พร	ผู้ช่วยนักโบราณคดี

เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก

1. นายเวนิช ศรีมันตะ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
2. นายมานิตย์ วรรณพฤกษ์	เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
3. นายวีระ ศรีนามะ	เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
4. นายเอกรักษ์ โพธิ์ชัย	เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
5. นายธีภัทร งอยแพง	เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบักดอง

1. นายทินภัทร จันทรรักดี	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
2. นายกิตติพงษ์ นิลจำปา	ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร

วันที่สำรวจ

วันที่ 9 พฤศจิกายน ปี 2564

เบอร์โทรศัพท์สำหรับติดต่อประสานงาน

1. นายบัญชา ประเสริฐศรี	08-4289-8856
หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก	
2. นายเวนิช ศรีมันตะ	08-9945-2908
3. นายทินภัทร จันทรรักดี	09-4541-4501
4. นายกิตติพงษ์ นิลจำปา	08-4474-3527

เรียบเรียงนำเสนอ

1. นายนภสินธุ์ บุญล้อม	นักโบราณคดีชำนาญการ
2. นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา	นักโบราณคดีปฏิบัติการ

ภาพที่ 52 คณะสำรวจโบราณสถาน/แหล่งโบราณคดีเฟิงผาเขียน เขาพนมดบ

ภาพที่ 53 ตำแหน่ง เฟิงผาเขียน เขาพนมดบ